

MONTSERRAT PASCUAL POU

DIVERSOS USOS I PECULIARITATS
DE LA PREPOSICIÓ *AMB**

1. INTRODUCCIÓ

Totes les gramàtiques del català recullen diferents exemples en què la preposició *amb* introdueix un Sintagma Preposicional (SP). Així, aquesta preposició pot introduir tant un complement de règim verbal, com un SP Instrumental, un SP Comitatiu o un SP Causa, entre d'altres (vegeu (1)).

- (1) A: —Amb quin metge vas?
B: —Vaig *amb el Dr. Pons*.RÈGIM VERBAL
- (2) La Teresa eixuga els plats *amb una baieta*.INSTRUMENTAL
- (3) La gespa es va assecat *amb la calor*.CAUSA
- (4) La Mari Pau balla *amb en Ramon*.COMITATIU

En cadascun d'aquests usos, el SP que introdueix aquesta preposició té unes peculiaritats sintàctiques i semàntiques diferents. Així, un complement de règim verbal com el d'(1) té dues peculiaritats: d'una banda, la seva presència a la frase és del tot necessària perquè, si no, la frase esdevé agramatical (vegeu (5)); i, de l'altra, es pot pronominalitzar amb el pronom feble *hi* (vegeu (6)).

- (5) *Vaig.
- (6) Jo també *hi* vaig (, amb el doctor Pons).

* Per dur a terme aquest treball, m'he beneficiat d'una beca FI de la Generalitat de Catalunya i, com a membre del Grup de Gramàtica Teòrica de la Universitat Autònoma de Barcelona, m'he beneficiat d'un ajut del Ministerio de Ciencia y Tecnología (BFF2000-0403-C02-02) i d'un de la Generalitat de Catalunya (1999 SGR-00113).

Per contra, la resta dels SP introduïts per la preposició *amb* (SP Instrumental, SP Comitatiu, SP Causa...) no són arguments del verb, ja que, si no apareixen a la frase, la construcció encara és gramatical:

- (7) La Teresa eixuga els plats.
- (8) La gespa es va assecar.
- (9) La Mari Pau balla.

Precisament aquest caràcter opcional és el que ha fet que tradicionalment es considerés els SP de (2)-(4) complements circumstancials o, en terminologia més recent, com a adjunts. Malgrat això, aquests SP introduïts per la preposició *amb* mostren un comportament sintàctic que coincideix en determinats aspectes amb el comportament sintàctic del complement de règim verbal d'(1). Així, els SP de (2) i (4) poden pronominalitzar-se amb el pronom feble *hi*.

- (10) (Amb aquesta baieta,) La Teresa *hi* eixuga els plats.
- (11) (Amb en Ramon,) La Mari Pau *hi* balla!

L'objectiu d'aquest article és descriure amb més deteniment el comportament sintàctic d'alguns suposats *complements circumstancials* o *adjunts* introduïts per la preposició *amb* i fer patent, d'una banda, que són complements que estan estretament relacionats amb el predicat i, de l'altra, que els suposats complements circumstancials que descriurem poden ocupar les posicions argumentals de subjecte o complement directe. En altres paraules, aquests SP entren en alternances de l'estructura argumental.

2. EL SP INSTRUMENTAL

Un primer tipus de SP introduït per la preposició *amb* que mostra un comportament sintàctic a mig camí entre els complements de règim verbal i els adjunts és el SP Instrumental. Entenem per SP Ins-

trumental aquell sintagma que designa l'objecte que es fa servir per dur a terme l'acció expressada pel verb.¹

Si analitzem amb deteniment el comportament sintàctic del SP Instrumental, veurem que no tots els SP Instrumentals es comporten de la mateixa manera. Agafem com a punt de partida els exemples de (12) i (13):

(12) En Xavi obre la porta *amb la clau rovellada*.

(13) L'avi menja la sopa *amb la cullera de fusta*.

Tal com han observat diversos autors (MARANTZ, 1984; DEMONTE, 1991), només un d'aquests SP pot aparèixer a la posició de subjecte de la frase (vegeu (14) i (15)).

(14) *La clau rovellada* obre la porta.

(15) **La cullera de fusta* menja la sopa.²

Aquesta alternança mostra que sota de l'etiqueta SP Instrumental, s'hi amaguen diferents tipus de complements. A (12), *amb la clau rovellada* és el que s'ha anomenat *Instrumental Intermediari* (*Agent Intermediari* o simplement *Sintagma Instrumental* a PASCUAL, 1999). Així, en l'acte d'obrir la porta hi ha una cadena d'acció: en Xavi actua sobre la clau rovellada i la clau rovellada, al seu torn, actua sobre la porta. En altres paraules, en Xavi transmet una força sobre la clau i és la clau l'entitat que realment obre la porta.

Per contra, a (13), *la cullera de fusta* és un *Instrumental Facilitador* (també anomenat *Sintagma de Mitjà* a PASCUAL, 1999). En aquest cas, si bé l'avi actua sobre la cullera, la cullera no és l'entitat que realment menja la sopa.

Basant-se en aquest tipus de contrast, doncs, Marantz (1984) estableix que un Instrumental Intermediari pot aparèixer com a subjecte

1. No entrarem a mirar quines altres preposicions poden introduir un SP Instrumental perquè ens queda fora de l'objectiu d'aquest article.

2. Aquesta frase és gramatical si es refereix a un món imaginari en què les culleres estan vives i poden actuar volitivament sobre altres entitats. Amb aquesta lectura, *la cullera de fusta* s'interpreta com un Agent, com *l'avi* a (13), i no pas com un Instrument.

o com a SP. En canvi, un Instrumental Facilitador només pot aparèixer com a SP.³

Tanmateix, cal fer dues observacions. Primer, un SP Instrumental no és Intermediari o Facilitador d'entrada. Per exemple, *amb la cullera de fusta* s'interpreta com un Instrumental Facilitador a (13); en canvi, a (16) s'interpreta com un Intermediari.

(16) En Toni va trencar el vidre *amb la cullera de fusta*.

(17) *La cullera de fusta* va trencar el vidre.

Per tant, un SP Instrumental s'interpretarà com a Intermediari o Facilitador en funció de les propietats semàntiques del verb del qual depèn. Així, si depèn d'un verb causatiu, s'interpreta com a Intermediari mentre que, si depèn d'un verb agentiu, s'interpreta com a Facilitador.⁴

3. Fillmore (1968: 22) ja diu que un Sintagma Nominal (SN) amb cas Instrumental pot aparèixer com a subjecte d'una frase i proposa el següent marc estructural per al verb *to kill* ('matar'):

- (i) +[___ D (I) A]
(on D significa cas Datiu; I, cas Instrumental, i A, cas Agentiu.)

(i) estableix que hi ha d'haver un Instrumental o un Agentiu, o ambdós. Tal com Fillmore (1968: 33) assenyala, la selecció del subjecte més preferible és la següent:

- (ii) Si hi ha un A, esdevé el subjecte; per contra, si hi ha un I, esdevé el subjecte; altrament, esdevé subjecte O.

Per als verbs com *to murder* ('assassinar'), que no accepten un SN Instrumental en posició de subjecte, Fillmore proposa el següent marc estructural:

- (iii) +[___ D (I) A]

Segons (iii), aquest verb sempre necessita un SN Agentiu i l'Instrumental hi pot ser de més a més.

4. Per tal que un SP Instrumental Intermediari pugui quedar legitimat, sembla que s'ha de satisfer una altra condició: el subjecte de la frase ha de tenir el tret semàntic [+Agentiu]. Això explicaria per què una frase com la d'(i) és agramatical, encara que és perfecta sintàcticament:

- (i) *La clau daurada obre la porta *amb una agulla*.

(ii) sembla un contraexemple a la idea que un SP Instrumental Intermediari necessita un subjecte Agentiu per tal de quedar legitimat:

En segon lloc, cal subratllar que en frases com les de (12) i (14), que repetim a continuació, canvien les propietats aspectuals (*aktionsart*) del verb.

- (12) En Xavi obre la porta *amb la clau rovellada*.
 (14) *La clau rovellada* obre la porta.

En terminologia de Vendler (1967), a (12) el verb *obre* expressa una activitat. En canvi, quan l'instrumental apareix a la posició de subjecte, l'*aktionsart* del verb canvia: no expressa una activitat, sinó un estat. Per tant, a (14) es descriu una propietat de l'entitat que apareix a la posició de subjecte.⁵ Per poder obtenir aquesta lectura de propietat, el verb ha d'estar en un temps imperfectiu.

Ara bé, aquest canvi d'*aktionsart* no es produeix sempre, tal com podem veure a (17) on el verb expressa una activitat en passat. De fet, hi ha instruments que s'usen típicament per dur a terme unes determinades activitats. Per exemple, una clau sempre s'usa per obrir o tancar. Quan un instrument apareix com a subjecte d'una frase el verb de la qual expressa l'activitat que sempre duu a terme l'instrument, obtenim una frase en què es descriu una propietat del subjecte. En canvi, quan el subjecte de la frase és un instrument que no té com a peculiaritat dur a terme l'acció que expressa el verb, la frase no descriu una propietat del subjecte, sinó una acció. Aquest seria el cas de

- (ii) *The car broke the window with its fender.*
 (Tret de FILLMORE, 1968: 23).
el cotxe va trencar la finestra amb el seu para-xocs.
 'El cotxe va trencar la finestra amb el para-xocs.'

Tal com suggereix Fillmore (1968: 22-23), la clau de la gramaticalitat d'(ii) és la paraula *its*, ja que *with its fender* manté una relació de possessió inalienable amb l'instrument que apareix a la posició de subjecte.

5. Seria interessant preguntar-nos si realment val la pena continuar referint-nos al subjecte de la frase de (14) (*La clau rovellada obre la porta*) com un Instrument, ja que en frases com la d'(i), en què també es descriu una propietat del subjecte, normalment el subjecte s'identifica com a Tema.

- (i) La Maria és alta.

Com que no és l'objectiu d'aquest article parlar de les peculiaritats dels papers temàtics, simplement deixem la pregunta oberta.

(17), ja que trencar vidres no és una propietat intrínseca de les culles de fusta.

Tot i el que acabem de dir, determinats Instrumentals Facilitadors poden aparèixer a la posició de subjecte d'unes determinades frases, mentre que determinats Instrumentals Intermediaris no hi poden aparèixer. Mirem els exemples de (18)-(21).

- (18) a. En Joan escalfa l'habitació *amb una estufa*.
 b. *Una estufa* escalfa l'habitació.
 c. *Una estufa* escalfa!
 d. *Les estufes de gas* escalfaven!
- (19) a. Els nens han trencat la vidriera *amb un roc*.
 b. *Un roc* ha trencat la vidriera.
 c. **Un roc* trenca!
 d. **Els rocs* trenquen!
- (20) a. La mare eixuga la Mariona *amb una tovallola de rus americà*.
 b. **Una tovallola de rus americà* eixuga la Mariona.
 c. *Les tovalloles de rus americà* eixuguen!
- (21) a. L'avi menja la sopa *amb la cullera de fusta*. (=13)
 b. **La cullera de fusta* menja la sopa.
 c. **La cullera de fusta* menja!
 d. **Les culleres de fusta* mengen!

Tal com mostren les versions (a) i (b), a (18) i a (19) hi ha un Instrumental Intermediari, mentre que a (20) i a (21), hi ha un Instrumental Facilitador. A (18c) i (18d), veiem que l'Instrumental Intermediari pot aparèixer com a subjecte de frases en què prescindim del complement directe. Malgrat el que era d'esperar, però, no tots els Instrumentals Intermediaris poden aparèixer en aquest tipus de construccions, i això és el que veiem a (19c) i (19d). El que encara és més sorprenent, però, és que alguns Instrumentals Facilitadors també puguin aparèixer com a subjecte d'aquestes frases. (20b) ens mostra que l'Instrumental Facilitador *una tovallola de rus americà* no pot aparèixer a la posició de

subjecte d'una frase enunciativa normal. En canvi, a (20c) veiem que *les tovalloles de rus americà* sí que pot aparèixer com a subjecte d'una frase exclamativa sense complement directe, que expressi una propietat del subjecte. Tal com passava amb els Instrumentals Intermediaris, no tots els Instrumentals Facilitadors poden aparèixer a la posició de subjecte d'aquestes frases (vegeu (21c) i (21d)). Les frases de (18c), (18d) i (20c) tenen les següents característiques en comú:

- El verb expressa una propietat intrínseca del subjecte.
- El complement directe queda sobreentès.
- El verb està en temps imperfectiu.
- El subjecte és genèric, no referencial, cosa que explica que sigui més fàcil legitimar aquestes frases en plural (vegeu (20c)).
- Les frases tenen una entonació ascendent.

Aquestes propietats fan que aquestes frases es puguin equiparar, en alguns aspectes, a les frases mitjanes.

2.1. *L'alternança locativa*

El fenomen conegut com *alternança locativa* ha estat àmpliament estudiat a la bibliografia i ara no pretenem oferir una visió exhaustiva de tot allò que se n'ha dit. El nostre objectiu és doble: d'una banda, volem descriure el comportament sintàctic dels complements que apareixen en aquestes construccions en català; i, de l'altra, volem posar de manifest que el complement encapçalat per la preposició *amb* en aquestes construccions no és un SP Instrumental.⁶ Agafem com a punt de partida els exemples de (22):

- (22) a. En Pere carrega palla al camió.
 b. En Pere carrega el camió amb palla.
 c. En Pere carrega el camió de palla.

6. Per a més informació, podeu consultar BAKER, 1997: 86-97; DEMONTE, 1991: 33, 64-68; HOEKSTRA I MULDER, 1990: 14-18; JACKENDOFF, 1990: 171-174; LEVIN I RAPAPORT HOVAV, 1992: 145-146; 1998: 260-263; MATEU, 2000: 299-304; PESETSKY, 1995: 146-149, entre d'altres.

L'exemple de (22a) és una mostra del que es coneix com a variant locativa: el *locatum* 'palla' apareix expressat com a complement directe del verb i el locatiu *al camió* apareix com a complement preposicional regit. Per contra, (22b) és el que s'anomena variant-*amb* ('*with-variant*' en anglès); en aquest cas, el *locatum* 'palla' apareix com a sintagma preposicional introduït per la preposició *amb*, mentre que el locatiu apareix com a complement directe de la frase.⁷ La variant-*amb* de (22b) alterna amb la frase de (22c) en les llengües romàniques.

Hi ha nombrosos arguments que demostren que el SP de (22b), introduït per la preposició *amb*, no és un SP Instrumental: d'entrada, els SP Instrumentals no poden estar introduïts per la preposició *de* (vegeu (23)).

- (23) *En Xavi obre la porta *de la clau rovellada*.
 (24) #L'avi menja la sopa *d'una cullera de fusta*.⁸

Segon, un SP Instrumental no pot alternar a la posició de complement directe com ho fa el SP introduït per la preposició *amb* de l'exemple (22b):

- (25) *En Xavi obre *la clau rovellada* a la porta.⁹

7. A Pascual (1999) anomenem el SP introduït per la preposició *amb* d'aquestes construccions SP de Matèria. Creiem que és millor aquesta etiqueta i no pas la de SP de Mitjà, que és la que utilitza Rigau (en premsa). A Pascual (1999), defensàvem que l'etiqueta SP de Mitjà designa el que en aquest article hem anomenat SP Instrumental Facilitador seguint autors com Demonte (1991) i Marantz (1984).

8. Aquesta frase és gramatical si entenem *de la cullera de fusta* com un SP Locatiu que indica el recipient on és la sopa. Tanmateix, aquesta no és la interpretació que busquem.

9. Una frase com la d'(i) no és cap contraexemple a l'argument que acabem d'exposar:

- (i) En Pere fa servir *la magalla* per cavar.

Si bé el complement directe *la magalla* designa un Instrument, no és un SP del tipus que apareix a les construccions amb alternança locativa ja que *la magalla* no pot aparèixer com a SP amb el mateix verb:

- (ii) *En Pere fa servir per cavar *amb la magalla*.

De fet, a l'equivalent anglès de (22b) sempre hi podem afegir un SP Instrumental, encapçalat per la preposició *with* ('amb'):

- (26) Bill loaded the truck with hay *with a shovel*. (Anglès)
Bill va carregar el camió amb palla amb una pala
 'En Bill va carregar el camió de palla amb una pala.'

Tal com es veu a la traducció, la versió catalana de (26) té la preposició *de* davant el SN *palla*. En català no podem tenir la variant-*amb* de (27) i un SP Instrumental introduït per la preposició *amb*:

- (27) *En Pere va carregar el camió amb palla amb una pala.

Aquesta diferència entre l'anglès i el català mostra que la preposició anglesa *with* cobreix alguns usos que, en català, corresponen a la preposició *de*. De fet, a l'apartat 3.2., dedicat als SP Comitatus, també veiem exemplificada la proximitat entre aquestes dues preposicions.¹⁰

Pel que fa a la agramaticalitat de (27), es podria argumentar erròniament que en català no podem tenir dues vegades la preposició *amb* a la mateixa frase. Tanmateix, exemples com els de (28) mostren la falsedat d'aquesta afirmació:

- (28) a. Els pagesos cullen les pomes *amb un tractor amb molta facilitat*.

10. A part d'alternar en construccions d'alternança locativa i en determinades frases amb un SP Comitatiu, les preposicions *amb* i *de* també poden alternar en català quan introdueixen un modificador nominal (vegeu ROCA, 1997 per al castellà):

- (i) La nena *dels cabells vermells*
- (ii) La nena *amb els cabells vermells*
- (iii) La nena *que té els cabells vermells*

Si volem traduir (i) i (ii) a l'anglès, ambdues frases s'han de traduir amb la preposició *with*:

- (iv) The girl *with red hair*

Un cop més, doncs, veiem que les preposicions *amb* / *de* són molt pròximes en català.

- b. En Joan *amb en Pere* cacen conills *amb una escopeta de perdigons*.
- c. En Lluís llegeix *amb lupa amb molta facilitat*.

Per què a (27), doncs, no poden haver-hi dues preposicions *amb*? Doncs perquè semànticament el SP Instrumental no és tan diferent del SP introduït per la preposició *amb* que apareix a les frases amb alternança locativa. Tal com apunta Mateu (2000), el SP *amb* de l'alternança locativa pot ser considerat un subtipus de SP Instrumental.

Aquesta proximitat entre un SP Instrumental i un SP *amb* de l'alternança locativa no ens ha de sobtar si tenim en compte que hi ha verbs que legitimen un SP Instrumental i que poden aparèixer en una construcció amb alternança locativa. Mirem els exemples de (29) i (30):

- (29) a. En Pere cobrirà el terra *amb una estora persa*.
- b. *Una estora persa* cobrirà el terra.
(exemples de RIGAU, en premsa: cap. 15).
- c. *En Pere cobrirà el terra *d'una estora persa*.
- (30) a. La Marta cobrirà el terra *amb flors*.
- b. La Marta cobrirà el terra *de flors*.
- c. La Marta cobrirà el terra *de flors amb una pala*.

A (29a-b) hi ha un exemple típic del que hem anomenat SP Instrumental Intermediari. (29c) exemplifica, un cop més, que un SP Instrumental Intermediari no pot anar introduït per la preposició *de*. A (30), però, el mateix verb de les frases de (29), *cobrirà*, apareix amb la variant-*amb* de l'alternança locativa. Tal com es veu, el complement *amb flors* alterna amb el complement *de flors* i, si volem expressar l'instrument que es fa servir per a dur a terme l'acció designada pel verb, hem de fer servir necessàriament la preposició *de* davant del SN *flors*, tal com ja havíem apuntat anteriorment. Això no vol pas dir que tots els verbs que legitimin un SP Instrumental Intermediari puguin legitimar una alternança com la de (30). Només poden participar en aquest tipus d'alternança aquells verbs causatius que es poden construir amb un locatiu a la posició de complement directe.

Per acabar aquest apartat, ens queda destacar que construccions estatives amb participi passat de verbs que entren en l'alternança locativa (*carregar*, per exemple) només poden aparèixer amb la preposició *de*:

- (31) a. El carro està carregat *de* rocs.
b. *El carro està carregat *amb* rocs.

Tal com explicita Mateu (2000), el contrast il·lustrat a (31) mostra que la preposició *amb*, i per extensió el sintagma que introdueix, necessita que hi hagi un Agent, explícit o implícit, per poder quedar legitimada.¹¹ Com que la frase de (31b) no en té cap, la preposició *amb* no hi és acceptada.

3. EL SP COMITATIU

Tal com il·lustràvem a la introducció, la preposició *amb* pot introduir un SP Comitatiu, tradicionalment conegut com a SP de Companyia. Així, un verb com *ballar* o *dormir* pot legitimar opcionalment un SP introduït per la preposició *amb*.

- (32) a. La Mercè dorm.
b. La Mercè dorm *amb en Roger*.

El Sintagma Determinant (SD) *en Roger*, complement de la preposició *amb*, pot aparèixer en una altra posició sintàctica: pot aparèixer coordinat amb el SD subjecte, tal com es veu a (33).

- (33) La Mercè *i en Roger* dormen.

Tal com descriu Rigau (1990; en premsa), les frases de (32b) i de (33) no són del tot sinònimes ja que (32b) només pot significar que la Mercè i en Roger dormen junts, mentre que (33) és ambigua: poden

11. Vegeu en aquest sentit la nota 4.

dormir junts (lectura holística o de grup) o la Mercè pot dormir sola en un llit i en Roger fer el mateix en un altre llit (lectura distributiva). Si (33) té una lectura distributiva, (33) és el resultat de coordinar les dues frases de (34).

(34) La Mercè dorm i en Roger dorm.

De fet, a (33) podem afegir-hi l'adverbi *junts* per forçar la lectura de grup:

(35) La Mercè i en Roger dormen *junts*.

Per contra, si hi afegim expressions del tipus *per separat, cadascú pel seu compte*, fem evident que hi ha dues accions diferents:

- (36) a. La Mercè i en Roger dormen *cadascú pel seu compte*.
b. La Mercè i en Roger dormen *per separat / separats*.

Si mirem els exemples de (37),

- (37) a. El president *amb els dos vocals* prepara el report.
b. El president *amb els dos vocals* preparen el report.
(exemples de BADIA I MARGARIT, 1995: 219).

veurem que a (37a) *amb* actua com una vertadera preposició ja que el subjecte concorda amb el verb en singular. A (37b), hi ha exemplificat un ús més arcaic de la preposició *amb*, en què la preposició actua com a conjunció ja que el verb apareix en plural i concorda amb [*el president amb els dos vocals*]. En aquest ús arcaic, però, la preposició no deixa de ser una preposició, cosa que fa que (37b) tingui obligatòriament una lectura de grup. Per això, una frase com (37c) és del tot anò-mala semànticament:

- (37) c. *El president *amb els dos vocals* preparen el report *per separat*.

Fins ara, només hem posat de relleu que el SP Comitatiu sempre té una lectura holística i, en canvi, quan apareix com a SD coordinat amb el SD subjecte, pot tenir una lectura holística o bé una lectura distributiva. Però, tots els verbs poden legitimar un SP Comitatiu? Els exemples de (38) mostren que la resposta d'aquesta pregunta és negativa.

- (38) a. *En Pere té molta febre *amb la Maria*.
 b. #En Pere porta pantalons *amb la Maria*.¹²
 (exemples de RIGAU, en premsa: cap. 15).

Tal com assenyala Rigau (en premsa: cap. 15), a partir dels exemples de (38) es podria argumentar que els verbs que legitimen un SP Comitatiu han de ser verbs d'acció. Tanmateix, hi ha verbs estatus com els de (39) que també legitimen un SP 'Comitatiu':¹³

- (39) a. En Pere està d'acord *amb la Maria*.
 (exemple de RIGAU, en premsa: cap. 15).
 b. En Pau coincideix a Girona *amb en Víctor*.

La diferència entre (38) i (39) rau en el fet que els verbs de (38) no prediquen d'una pluralitat de la mateixa manera que ho fan els predicats de (39). En altres paraules, només legitimen un SP Comitatiu aquells verbs que prediquen d'una pluralitat com un tot. En canvi, aquells verbs que prediquen d'una pluralitat de manera distributiva no poden legitimar aquest tipus de SP. *Tenir febre*, per exemple, predica distributivament: en Pere aguanta els efectes de la seva febre i no els de la Maria. Basant-se en Higginbotham (1981), Rigau (1990; 1997) anomena el primer tipus de predicats *holístics* i el segon tipus de predicats *atòmics* o *atomístics*.

Fins ara, només hem fet referència a verbs del tipus *ballar*, *jugar* o *dormir*, que no reclamen obligatòriament la presència d'un SP Co-

12. El verb *portar* en català té dos significats: un que significa portar posat i l'altre que significa portar amb les mans. Si usem *portar* amb el primer significat, aquest verb no pot legitimar una lectura de grup, que és la que tenim amb un SP Comitatiu. En canvi, si l'utilitzem amb el segon significat, sí que pot legitimar un SP Comitatiu.

13. Vegeu la nota 14.

mitatiu. Tanmateix, si aquest SP hi apareix, la frase té una lectura holística de manera que s'interpreta que la persona designada pel SP Comitatiu i la persona designada pel subjecte de la frase duen a terme l'acció expressada pel verb conjuntament. Hi ha verbs, però, que sempre prediquen d'una pluralitat i sempre ho fan holísticament. Aquests verbs poden ser de dos tipus: o bé són verbs que tenen un prefix que és el resultat d'haver fossilitzat la preposició comitativa llatina *cum* (*co-*) o bé són verbs simètrics, que no tenen cap marca morfològica comitativa.

3.1. Verbs amb el prefix *co-*

Verbs com *coeditar*, *cohabitar* o *coincidir* tenen especificat lèxicament que han de predicar d'una pluralitat de manera holística. Així, una frase com la de (40) és agramatical perquè hi ha un subjecte en singular:

(40) *L'Adrià coedita la revista.

Per esdevenir gramatical, tenim dos recursos: o bé posar-hi un subjecte en plural o bé afegir-hi un SP Comitatiu¹⁴ (vegeu (41)).

14. Si comparem (41b) i (32b) (*La Mercè dorm amb en Roger*), veurem que el verb *dormir* no exigeix predicar d'una pluralitat i, per tant, no reclama ni directament ni indirectament la presència d'un SP Comitatiu. En canvi, el verb *coeditar* ha de predicar d'una pluralitat de manera que reclama, indirectament, un SP Comitatiu. La gramàtica tradicional ha classificat el SP complement d'aquest verb com un complement de règim verbal. Passa el mateix amb els verbs de (39) (*estar d'acord* i *coincidir*). Tot i ser reclamats, però, aquests SP tenen el mateix comportament sintàctic que el SP opcional de *dormir*. Malgrat això, no tots els complements de règim verbal es comporten com el SP regit dels verbs que tenen el prefix *co-* o com el SP dels verbs simètrics. El complement de règim verbal d'(1) (A: —*Amb quin metge vas?* B: —*Vaig amb el doctor Pons*) no pot coaparèixer coordinat amb el SD subjecte, tal com es veu a (i).

(i) *Jo i el doctor Pons anem.

Aquest exemple ens indica que el SP complement de verbs amb el prefix *co-* i el SP complement de verbs simètrics està a mig camí entre un vertader SP Comitatiu, no reclamat pel verb, i un vertader complement de règim verbal, que no es pot coordinar amb el subjecte.

- (41) a. Ells coediten la revista.
b. L'Adrià coedita la revista amb l'Alba.

Una frase com (41a) encara pot legitimar un SP Comitatiu; en aquest cas, l'acció és duta a terme per tres persones o més:

- (42) a. L'Adrià i l'Alba coediten la revista.
b. L'Adrià i l'Alba coediten la revista amb les seves cosines.

3.2. Verbs simètrics

Anomenem verbs simètrics verbs que tenen el mateix comportament sintàctic que els verbs de l'apartat anterior, però que a diferència d'aquells, aquests no tenen el prefix *co-*. Ens referim a verbs del tipus *estar d'acord, trobar-se, assemblejar-se, ser parents...* Tots ells necessiten predicar de més d'una persona ja sigui amb un subjecte en plural, ja sigui amb un subjecte en singular i un SP Comitatiu (vegeu (43)).

- (43) a. *La Teresa es troba cada setmana al parc.
b. La Teresa es troba *amb la Rosa* cada setmana al parc.
c. La Teresa *i la Rosa* es troben cada setmana al parc.
d. Elles es troben cada setmana al parc.
e. La Teresa i la Rosa s'assemblen amb l'Elisabet.

Dins d'aquest grup de verbs simètrics, encara s'hi pot establir un altre subgrup, ja que verbs com *combinar, enganxar, barrejar, ajuntar...* reclamen un complement directe plural, tal com es veu a (44).¹⁵

- (44) a. La Gemma enganxa el full blanc *amb el full blau*.
b. La Gemma enganxa el full blanc *i el full blau*.
c. La Gemma *els* enganxa.

15. Una frase com (i) és gramatical sempre i quan hi hagi sobreentesa una meta, és a dir, un altre objecte al qual s'enganxi el full blanc.

(i) La Gemma enganxa el full blanc.

Similarment al que passa amb verbs com *trobar-se*, el verb *enganxar* pot tenir a la posició de complement directe un SD singular seguit d'un SP introduït per la preposició *amb* (vegeu (44a)), un SD singular coordinat amb un altre SD (vegeu (44b)) o bé un complement directe plural (vegeu (44c)).

Mirem ara els exemples de (45):

- (45) a. El pagès separa el gra.
 b. El pagès separa el gra *de la palla*.
 c. El pagès separa el gra *i la palla*.
 d. El pagès *els* separa (en piles diferents).

El verb *separar* es comporta exactament de la mateixa manera que el verb *enganxar*. L'única diferència, però, és que en lloc de fer servir la preposició *amb*, utilitza la preposició *de*. Aquesta alternança no ens ha de sobtar perquè, com hem vist a l'apartat dedicat a l'alternança locativa i a la nota 10, en determinats casos la preposició *amb* i la preposició *de* alternen en un mateix marc sintàctic.

4. EL SP CAUSA

Hi ha un altre SP introduït per la preposició *amb* que també entra en alternances de l'estructura argumental: és el que s'anomena SP Causa.¹⁶ Verbs incoatius com *pansir* o *erosionar*, que expressen un procés, només exigeixen la presència d'un argument:

- (46) a. Les roques s'erosionen.
 b. Les flors es panseixen.

16. No pretenem fer un llistat exhaustiu de les preposicions que poden introduir un complement de causa perquè va més enllà dels objectius del nostre estudi. Tampoc no descriurem el comportament sintàctic de verbs com *provocar*, que també poden legitimar un sintagma que expressi causa:

- (i) a. En Joan_{AGENT} va provocar la divisió entre ells.
 b. *La decisió d'en Joan*_{CAUSA} va provocar la divisió entre ells.
 (exemples de GRÀCIA, 1989: 158).

Ara bé, si volem expressar la causa d'aquest procés ho hem de fer amb un adjunt: amb un SP Causa. Tal com exemplifiquem a (47), el SP Causa pot anar introduït per la preposició *amb* i aquest SP es pot parafrasejar amb la locució *a causa de*.

- (47) a. Les roques s'erosionen *amb el vent*.
b. Les roques s'erosionen *a causa del vent*.

Semblantment al que hem vist per al SP Instrumental i per al SP Comitatiu, el SP Causa també pot aparèixer a la posició de subjecte de la frase (vegeu (48)). En aquest cas, el verb deixa de ser incoatiu i esdevé causatiu.¹⁷

- (48) El vent erosiona les roques.

Tal com nota Rigau (en premsa: cap. 15), hi ha una petita diferència quan el SP Causa i el SP Instrumental apareixen a la posició de subjecte. Quan el SP Causa apareix a la posició de subjecte, no desapareix cap element de la frase, mentre que quan l'Instrumental apareix a la posició de subjecte, desapareix el SD Agent.

5. ELS ADJUNTS LLIURES

Abans d'acabar aquest article, creiem convenient referir-nos breument a construccions com les de (49).

- (49) a. *Amb aquesta serra*, no tallaràs res; ho masegaràs.
b. *Amb aquest professor*, tothom treballa.
(exemple d'HERNANZ, 1993: 142).
c. *Amb la calor*, les flors es panseixen.

17. Aquests subjectes inanimats han rebut diferents etiquetes a la bibliografia: alguns autors suggereixen que reben el paper temàtic Força (vegeu les referències que citen NILSEN, 1973: 23 i GRÀCIA, 1989: 151). Quirk *et al.* (1988: 743) els anomenen Causadors Externs; Demonte (1994: 543) els considera Agents primaris, i Gràcia (1989:163) els anomena Causa. Nosaltres hem optat per seguir la terminologia de Gràcia (1989).

A simple vista, algú podria classificar els SP de (49) com un SP Instrumental, un SP Comitatiu i un SP Causa respectivament. Tanmateix, els SP de (49) no es comporten com qualsevol dels SP que hem descrit anteriorment ja que, si disloquem un SP Instrumental a l'esquerra per exemple, dins de la frase hi apareixerà el pronom de represa *hi* (vegeu (50)). En canvi, a (49) no hi ha cap pronom de represa i les frases són correctes.

(50) *Amb aquest ordinador*_{INSTRUMENTAL}, els becaris *hi* hem escrit la tesi.

Una segona prova que ens mostra que els SP de (49) no es comporten de la mateixa manera que un SP Instrumental, Comitatiu o Causa en posició perifèrica és la següent: un SP Instrumental dislocat s'interpreta sempre sota l'abast de la negació perquè hi ha el pronom de represa *hi*. En canvi, a (49a), *amb aquesta serra* no queda sota l'abast de la negació (vegeu (49a) i (51)).

(51) *Amb aquest ordinador*_{INSTRUMENTAL}, els becaris no *hi* hem escrit la tesi; l'hem escrit amb aquella màquina d'escriure.

Els SP de (49) són el que Hernanz (1993) anomena *adjunts lliures*. Aquests SP tenen un valor proposicional (causal, condicional, etc.), tal com il·lustren les paràfrasis següents:

- (52) a. *Si fas servir aquesta serra*, no tallaràs res.
 b. *Si tens aquest professor*, treballaràs.
 c. *Quan fa calor*, les flors es panseixen.

Suñer (1988: 102) i Huumo (1998: 67-68) exemplifiquen que els SP de (49) poden coaparèixer amb un altre SP introduït per la preposició *amb* sense estar coordinats, cosa que mostra que no són equivalents semànticament:

- (53) a. *Amb els Boixos Nois*, és impossible boicotejar el partit *amb xiulets*.
 b. *És impossible boicotejar el partit *amb els Boixos Nois i amb xiulets*.

Encara hi ha una última diferència que verifica, un cop més, que els SP de (49) mereixen una anàlisi diferent dels SP Instrumentals, per exemple.¹⁸ Si bé els SP Instrumentals només podien aparèixer amb verbs causatius, un adjunt lliure pot aparèixer amb qualsevol tipus de verb, tal com ilustra (54).

(54) *Amb aquesta casa, qualsevol seria feliç.*

Per tant, els adjunts lliures no són SP del mateix tipus que un SP Instrumental, un SP Comitatiu o un SP Causa ja que, pel seu comportament sintàctic i semàntic, s'assemblen més a adjunts oracionals amb valor condicional.¹⁹

6. CONCLUSIONS

En aquest article, hem descrit el comportament sintàctic de tres SP que, tradicionalment, s'havien analitzat com a complements circumstancials: el SP Instrumental, el SP Comitatiu i el SP Causa. Tots tres tenen en comú una propietat: participen en alternances de l'estructura argumental i poden ocupar la posició de subjecte. Ara bé, tal com ha quedat demostrat, no tots tenen les mateixes característiques. D'entrada, no tots els SP Instrumentals poden aparèixer com a subjecte d'una frase. Alguns d'ells, quan hi apareixen, provoquen un canvi en les característiques aspectuals del verb. Altres Instrumentals només poden fer de subjecte en frases exclamatives, sense complement directe, que descriuen una propietat intrínseca i pròpia del subjecte. A la vegada, hem subratllat les diferències que hi ha entre el SP encapçalat

18. Per una possible anàlisi sintàctica i per una caracterització exhaustiva dels adjunts lliures, vegeu SUÑER, 1988: 101-109 i HERNANZ, 1993.

19. De fet, hi ha una altra construcció amb valor condicional, que també està encapçalada per la preposició *amb*:

(i) *Amb que ara no s'hi negui*, ja ho arreglarem.
(exemple de BADIA I MARGARIT, 1995: 325).

Aquest tipus de frases pertanyen a un registre alt i es poden parafrasejar per una frase condicional.

per la preposició *amb* en construccions amb alternança locativa i el SP Instrumental. Pel que fa als Comitatus, hem posat de manifest que, quan apareixen coordinats amb el SD subjecte, no tenen les mateixes lectures que quan apareixen com a SP: en el primer cas, tant poden tenir una lectura holística com distributiva, mentre que en el segon s'han d'interpretar holísticament sempre. També hem subratllat que els SP Comitatus opcionals i els SP complements de règim verbal que designen una persona tenen un comportament sintàctic similar. Quant al SP Causa, hem descrit que també pot aparèixer en dues posicions argumentals. Finalment, hem comparat el comportament sintàctic d'aquests tres SP amb el comportament sintàctic dels adjunts lliures, els quals tenen valor proposicional.

MONTSERRAT PASCUAL POU
Universitat Autònoma de Barcelona

BIBLIOGRAFIA

- Antoni M. BADIA I MARGARIT (1995): *Gramàtica de la llengua catalana. Descriptiva, normativa, diatòpica, diastràtica*, Barcelona, Proa.
- Mark BAKER (1997): *Thematic Roles and Syntactic Structures*, dins Liliane HAEGEMAN (ed.): *Elements of Grammar: Handbook of Generative Grammar*, Dordrecht, Kluwer, ps. 73-137.
- William CROFT (1991): *Syntactic Categories and Grammatical Relations: The Cognitive Organization of Information*, Chicago/Londres, The University of Chicago Press.
- Violeta DEMONTE (1991): *Detrás de la palabra*, Madrid, Alianza.
- Violeta DEMONTE (1994): *La semántica de los verbos de «cambio»*, dins Alegría ALONSO et al. (ed.): *II Encuentro de Lingüistas y Filólogos de España y México*, Salamanca, Junta de Castilla y León / Consejería de Cultura y Turismo / Universidad Salamanca, ps. 535-563.
- Charles FILLMORE (1968): *The Case for Case*, dins Emmon BACH i R. T. HARMS. (ed.): *Universals in Linguistic Theory*, Nova York, Holt, Rinehart and Winston, ps. 1-88.
- Lluïsa GRÀCIA (1989): *La Teoria Temàtica*, Bellaterra, Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.

- Maria Lluïsa HERNANZ (1993): *A propósito de los adjuntos libres*, dins Amadeu VIANA (ed.): *Sintaxi. Teoria i Perspectives*, Lleida, Pagès editors, ps. 125-174.
- James HIGGINBOTHAM (1981): *Reciprocal Interpretation*, «Journal of Linguistic Research», núm. 1, ps. 97-177.
- Teun HOEKSTRA i René MULDER (1990): *Unergatives as Copular Verbs; Locational and Existential Predication*, «The Linguistic Review», núm. 7.1, ps. 1-79.
- Ray JACKENDOFF (1990): *Semantic Structures*, Cambridge, MA, The MIT Press.
- Ronald W. LANGACKER (1990): *Concept, Image, and Symbol. The Cognitive Basis of Grammar*, Berlín/Nova York, Mouton de Gruyter.
- Beth LEVIN i Malka RAPPAPORT HOVAV (1992): *Wiping the slate clean: A lexical semantic exploration*, dins Beth LEVIN i Steven PINKER (ed.): *Lexical & Conceptual Semantics*, Oxford/Cambridge, Blackwell, ps. 123-151.
- Beth LEVIN i Malka RAPPAPORT HOVAV (1998): *Morphology and Lexical Semantics*, dins Andrew SPENCER i Arnold M. ZWICKY (ed.): *The handbook of Morphology*, Oxford, Blackwell.
- Alec P. MARANTZ (1984): *On the nature of Grammatical Relations*, Cambridge, MA, The MIT Press.
- Jaume MATEU (2000): *La semàntica relacional de l'estructura argumental i la seva aplicació a una alternança lexicosemàntica del català*, «Llengua & Literatura», núm. 11, ps. 281-309.
- Don L. F. NILSEN (1973): *The Instrumental Case in English*, The Hague, París, Mouton.
- Montserrat PASCUAL (1999): *The 'Instrumental Phrase': is it an adjunct, an argument or a predicate?*, Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona, CatWPL (treball d'investigació).
- David PESETSKY (1995): *Zero Syntax. Experiencers and Cascades*, Cambridge, MA, The MIT Press.
- Randolph QUIRK *et al.* (1988): *A comprehensive grammar of the English language*, Londres / Nova York, Longman.
- Gemma RIGAU (1990): *The semantic nature of some Romance prepositions*, dins Joan MASCARÓ i Marina NESPOR (ed.): *Grammar in Progress*, Dordrecht, Foris Publications, ps. 363-373.
- Gemma RIGAU (1997): *Locative Sentences and Related Constructions in Catalan: Ésser / Haver Alternation*, dins Amaya MENDIKOETXEA i Míriam URIBE-ETXEBARRIA. (ed.): *Theoretical issues at the Morphology-Syntax Interface*, Bilbao/Donostia, Universidad del País Vasco/Diputación Foral de Gipuzkoa, ps. 395-421.
- Gemma RIGAU (en premsa): *Els complements adjunts*, dins Joan SOLÀ (ed.): *Gramàtica Contemporània del Català*, Barcelona, cap. 15.

- Francesc ROCA (1997): *La determinación y la modificación nominal en español*, Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona, CatWPL (tesi doctoral).
- Avellina SUÑER (1988): *Sujetos con preposición*, «Estudi General», núm. 8, ps. 81-112.
- Zeno VENDLER (1967): *Linguistics and Philosophy*, Nova York, Cornell University Press.